

Тема уроку: Становище військовополонених. Остарбайтери

Ключове питання:

У чому подібні та відмінні долі остарбайтерів і військовополонених.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

Становище військовополонених та цивільного населення на окупованих територіях. Остарбайтери.

Мета уроку: охарактеризувати статус військовополонених відповідно до Конвенції про поводження з військовополоненими (1929 р.). Показати особливості утримання радянських військовополонених та поводження з ними. Сформувати в учнів цілісне уявлення про остарбайтерів та їхнє перебування в Німеччині.

Опорні терміни: військовополонені, комбатанти, Конвенція про поводження з військовополоненими, остарбайтери, цвангсарбайтери, шталаг, фремдарбайтери.

ХІД УРОКУ

КРОК 1. РОБОТА З ВІЗУАЛЬНИМ РЯДОМ

Попросіть учнів переглянути **Фоторяд** головної сторінки уроку та визначити слова-асоціації до нього. Яким чином ці фото пов'язані з темою? Ознайомте учнів з ключовим питанням уроку.

КРОК 2. РОБОТА З ПАНЕЛЛЮ СТІКЕРІВ

СТІКЕР 1 Полонені. Скільки?

Ознайомте учнів зі змістом стікера. Зверніть увагу, що до військовополонених відносяться особи різних категорій (комбатанти та некомбатанти). Попросіть учнів розглянути таблицю «Полонені і втрати мирного населення країн, залучених у війну» та зробити порівняльний аналіз полонених і втрат мирного населення воюючих сторін. Проведіть загальне обговорення за такими питаннями:

- Військовополонених яких країн, що брали участь у Другій світовій війні, було найбільше? Чому?
- Цивільне населення яких країн найбільше постраждало у Другій світовій війні? Чому?
- Порівняйте кількість полонених основних країн-агресорів і країн антигітлерівської коаліції. Зробіть висновки.
- Чому, на вашу думку, така різниця між втратами серед мирного населення в Німеччині та СРСР?

СТІКЕР 2 Військовополонені: початок

Організуйте роботу учнів в парах. Запропонуйте ознайомитись зі змістом і Матеріалами стікера та проведіть загальне обговорення за питаннями:

- Чому кількість військовополонених в СРСР була більшою, ніж в інших країнах разом взятих?
- Використовуючи фрагменти історичних джерел, визначте причини такої кількості полонених червоноармійців у цей період.
- Яким був моральний стан червоноармійців на момент потрапляння у полон? Чому?

СТІКЕР 3 Умови утримання військовополонених

Ознайомте учнів з **Конвенцією про поводження з військовополоненими (Женевська конвенція) 1929 р.** Наскільки зміст Конвенції відповідає відомій інформації з документальних та художніх фільмів про утримання та поводження з радянськими військовополоненими. Попросіть учнів розглянути світлини стікера.

- Чи відповідають положення Женевської конвенції про поводження з військовополоненими змісту світлин?

Запропонуйте школярам аргументувати свої міркування, використовуючи джерела No.No. 1–13.

- Як поводитися з радянськими та західноєвропейськими військовополоненими?
- Які права радянських військовополонених було порушено і чому?

СТІКЕР 4 Остарбайтери

Не відкриваючи змісту стікера, з'ясуйте, що школярам відомо про остарбайтерів. Після цього попросіть їх ознайомитися з інформацією стікера та Матеріалами до нього. Що учні дізнались про остарбайтерів? Зверніть увагу, що з початком німецько-радянської війни нацистське керівництво не планувало використовувати в промисловості своєї країни робочу силу з окупованих територій СРСР, але події на східному фронті змусили Гітлера піти на використання трудових ресурсів з окупованих східних територій в економічних інтересах Третього рейху.

- На чому базувалась агітаційна кампанія зі залучення трудового населення з СРСР?
- Який характер мав виїзд населення до Німеччини наприкінці 1941 – початку 1942 років?
- Чому серед остарбайтерів переважали українці?
- Чому, на вашу думку, різко скоротилися кількість добровольців з України для поїздки в Німеччину впродовж 1942 року?
- Якими способами населення уникало насильницького вивезення до Німеччини?
- Чому, на відміну від населення СРСР, населення Франції масово зголошувалася виїжджати до Німеччини на роботу?

СТІКЕР 5 Становище остарбайтерів

Організуйте роботу учнів зі змістом та Матеріалами стікера в парах або групах та проведіть загальне обговорення:

- Яку нашивку носили остарбайтери?
- До яких робіт були залучені остарбайтери в Німеччині?
- Оцініть побутові умови остарбайтерів. Наскільки вони були прийнятними і у чому саме?
- Від чого залежали умови життя та роботи остарбайтера?
- Як склалася подальша доля остарбайтерів?
- Яким було ставлення німців до остарбайтерів?

Поверніться до ключового питання «**У чому подібні та відмінні долі остарбайтерів і військовополонених**». Результати обговорення можна записати у порівняльну таблицю

	Спільне	Відмінне
Військовополонені		
Остарбайтери		

КРОК 3. ШКОЛЯРІ ПРАЦЮЮТЬ З «РОБОЧИМ ЛИСТКОМ ДЛЯ УЧНЯ»**КРОК 4. ВИКОНАННЯ УЧНЯМИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**